

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Sacramentis in Genere, & duobus primis in specie

Bosco, Jean a

Lovanii, 1665

Concl. II. Sacramentum novæ Legis est signum practicum gratiæ
sanctificantis, vel gratuiti Dei effectûs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73340](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73340)

Sect. 1. De essentia Sacramenti. Conclus. 2. 9

genere; progrediamur ad definitionem Sacramenti novæ Legis, quæ talis est.

CONCLUSIO II.

Sacramentum novæ Legis est signum practicum gratiæ sanctificantis, vel gratuiti Dei effectûs.

cum ceteris Sacramentis symbolum esse rei sacre & invisibilis gratiæ formam visibilem: verum illud in ea excellens & singulare reperitur, quod reliqua Sacramenta tunc primum sanctificandi vim habent, cum quis illi utitur; at in Eucharistia ipse sanctitatis auctor ante usum est.

Convenit igitur Eucharistia cum reliquis Sacramentis in eo, quod sit signum rei sacre, sive gratiæ invisibilis, prout hæc significat donum aliquod naturæ superadditum, institutum ad hominis salutem sive sanctificationem; differt autem in principali significato, quod est donum sive gratia substantialis, id est, auctor gratiæ Christus Dominus, cum reliqua Sacramenta principaliter significant gratiam accidentalem, hoc est, inhaerentem seu justificantem.

Illa ergo particula, *gratuitus Dei effectus*, non facit rationem formalem Sacramenti esse multiplicem sive æquivocam; sed solum significat diversitatem specificam aliquorum Sacramentorum, quæ reverà subest; siquidem Eucharistia est Sacramentum permanens; adeoque debet habere effectum permanentem sive subsistentem; cætera autem sunt Sacramenta transeuntia & ita habent effectum transeuntem in suscipientem.

Ex his deducitur alterutram particulam potuisse omitti salvâ bonitate definitionis; per *gratiam* namque potest intelligi & accidentalis & substantialis; atque rursus utraque rectè dicitur *gratuitus effectus*. Majoris itaque claritatis gratiâ Doctor Subtilis utramque gratiam distinctè posuit; idque quæ communis ly *gratia* apud Theologos significat solam gratiam accidentalem.

Fundantur Secundò; quia sic difficulter excluditur à definitione forma consecrationis; quæ si admittatur esse Sacramentum, jam plura erunt Sacramenta quàm septem, contra definitionem Ecclesiæ in Concil. Trident. sess. 7. can. 1. ibi: *Aut esse plura vel pauciora quàm septem* &c.

Respondeo Primò consecrationem fortè non debere excludi. Ita Gabr. 4. dist. 8. q. 1. l. F. in fine ibi: Sed ad dubium à Doctoribus decisum: non itaque asserendo, sed tanquàm examinandum corrigendumque à peritioribus offero. Consecratio Eucharistiæ est Sacramentum propriè; quia omnes definitiones Sacramenti datæ à Sanctis & Doctoribus sibi conveniunt.

Particula itaque prædicta solum significat diversitatem specificam aliquorum Sacramentorum.

Ostenditur alterutram particulam potuisse omitti, salvâ bonitate definitionis.

13. Impugnatur secundò definitio: quia sic difficulter excluditur forma consecrationis. si non excludatur, non solum septem erunt Sacramenta. Trident. Respondeo primò, Consecrationem fortè non debere excludi. Gabrili.

12. Nota.

Religitur ab aliquibus definitio propter additum vel gratuitum Dei effectum. Quia sic, non foret una definitio.

Sed respondet Scotus pluralitatem quantumque vel subjectivam, vel correlativam ad correlativum non obitare quin relatio sit definitio simpliciter.

Sed arguitur hic etiam esse pluralitatem correlativam.

Respondetur, hinc Eucharistiæ differre specie ab alijs Sacramentis.

Quod etiam indicat Concil. Tridentinum.

Et tunc erit unum Sacramentum cum Eucharistia unitate ordinis.

Ad illationem respondeo, consecrationem esse unum Sacramentum cum Eucharistia unitate ordinis; quippe ordinatur ad spirituale convivium, sicut appositio cibi. Aliàs neque Sacramentum Sanguinis secundum Scotum est unum cum Sacramento Corporis unitate indivisibilitatis; sed solum integritatis. Accedit quod septem Ordines constituunt unum Sacramentum unitate ordinis; quidni etiam consecratio & Eucharistia?

Obiectio ex Scoto,

Objicies auctoritatem Scoti 4. dist. 6. q. 7. n. 3. ibi: *Illà prolatio verborum, quibus Eucharistia consecratur, non est Sacramentum, sed consecratio sacramentalis.* Rursus dist. 8. q. 1. n. 5. ibi: *Vnde usus huius Sacramenti non est Sacramentum: usus enim verborum sacramentalium est quadam via ad Sacramentum, quia in termino prolationis verborum incipit esse Sacramentum; sed usus & perceptio istius Sacramenti est quadam dispositio sacramentalis, seu via, quâ hoc Sacramentum applicetur Ecclesia.* Pro explicatione

Solvitur: eo quod loquatur de Sacramento Eucharistia permanente.

Nota duplex esse Sacramentum Eucharistia, unum permanens, alterum transiens: permanens ordinariè & principaliter significatur; & de hoc loquitur Scotus; nam consecratio si est Sacramentum, est transiens. Colligo ex Report. primo loco n. 2. ibi: *Dico quod Sacramentum Eucharistia, quod est species panis & vini, non est iterabile in eadem hostia.*

Scotus,

Interim quia fortassis alicui hæc responsio nova & minus probabilis videri posset, hinc ad objectionem principalem respondeo Secundo, consecrationem non significare gratuitum Dei effectum per modum partus spiritualis; sed ut hostiam sacrificij, quæ non ordinatur proximè ad hominis sanctificationem, sed protestationem summi dominij Dei; quippe consecratio propriè est Sacrificium; ut suo loco dicemus: porro species consecrata, quæ sunt primarium Sacramentum Eucharistia, significant corpus Christi per modum cibi spiritualis.

Inferitur, saltem perceptionem Eucharistia fore verum Sacramentum: Scotus.

Si inferas: Ergo usus saltem sive perceptio Eucharistia erit verum Sacramentum; siquidem significat spirituales nutritionem, ut habet Scotus 4. dist. 8. q. 1. n. 5. ibi: *Bene possibile est in utroque usu (scilicet consecratione & perceptione) si dignè fiat gratiam conferri utenti: sed hoc non est formale & primum significatum Eucharistia, sed quidam actus sacramentales, in quibus bene potest gratia recipi, si dignè fiant: magis tamen in perceptione, quàm in consecratione, quia actus perceptionis significat spirituales nutritionem, quæ est per gratia collationem.*

Respondeo non sufficere ad Sacramentum, quod significet gratuitum effectum, sed insuper requiritur (ut patet ex definitione assignata) quod eundem vi sue significationis causet; jam autem usus sive perceptio solum est conditio vel applicatio specierum consecratarum, quæ sunt vera causa moralis istius nutritionis.

Sed male: cum vi sue significationis non causet.

Et quidem certum in primis est ante usum dari verum Sacramentum Eucharistia. Trident. sess. 13. cap. 4. *Si quis dixerit peractâ consecratione in admirabili Eucharistia Sacramento non esse corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, sed tantum in usu &c.* Florentinum in instructione Armenorum de Sacramento Euch. ibi: *Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit Sacramentum.* Ratio à priori: quia est cibus spiritualis animæ, & causet gratiam sanctificantem per modum cibi; sicut ergo cibus naturalis ante manducationem habet virtutem adæquatam nutriendi, ita etiam Eucharistia.

Certum etiam est ante usum dari verum Sacramentum Eucharistia. Trident.

Florent.

Secundo indubitatum est Eucharistiam non causare gratiam sanctificantem sine usu, neque hunc sine illa. Restat sola difficultas, unde colligatur illam manducationem non esse causam moralem gratia (ut dictum est) sed conditionem solum sine qua non, sive applicationem causæ moralis. Respondeo id fundari in institutione huius Sacramenti per modum cibi spiritualis: quemadmodum enim manducatio cibi naturalis non est causa physica nutritionis naturalis, sed solum conditio sine qua non; ita etiam manducatio cibi spiritualis non debet dici causa moralis nutritionis spiritualis, sed solum conditio sine qua non.

15.

Manducatio non est moralis causa gratia; pro ut nec manducatio cibi naturalis est causa physica nutritionis naturalis.

Sed contrâ: Extrema Unctio instituta est per modum medicina; ergo sicut in naturalibus unctio sive applicatio olei non est causa sanitatis naturalis; ita etiam unctio in spiritualibus solum erit conditio & non pars Sacramenti. Respondeo unctio non esse institutam in ratione Sacramenti per modum medicina; adæquatè causantis; bene Eucharistiam per modum cibi. Ostendo; quia Eucharistia à quolibet applicata habet suum effectum; unctio verò requirit certum ministrum & determinata verba, adeoque etiam partialiter significat ex Christi institutione internam curationem.

Argumentum à similitudine de extrema Unctione.

Solvitur.

Arguis iterum: Eucharistia posita in stomacho sine manducatione non operatur suum effectum; ergo manducatio est vera causa

16.

Sect. 1. De essentia Sacramenti. Conclus. 2. 11

sent & illud, quod Eucharistia polita in stomacho sine manducatione non operatur (suum effectum) Joannis 6.

causa moralis. Antecedens probas ex Joannis 6. v. 54. *Nisi manducaveritis carnem filij hominis, non habebitis vitam &c.* Respondeo negando Antecedens; quis enim credat partem hostiæ sacræ immixtam cælitus D. Bonaventuræ per latus apertum instar rosæ, inibi non causasse ex opere operato gratiam sanctificantem?

Joan. 3.

Ad probationem dico, illis verbis exigi manducationem tanquam conditionem regulariter necessariam; quemadmodum ad Sacramentum Unctionis requiritur adductio presbyteri: *Infirmatur* (inquit Apostolus Jacobus Epistola Cathol. c. 5. v. 14.) *quis in vobis? inducat presbyteros Ecclesie &c.* & tamen nemo docet inductionem illam esse causam, aut conditionem essentialiter requisitam ad effectum Sacramenti. Accedit illo loco Joannis agi de omni gratia justificante, quæ ille caret, qui non adimplet præceptum communionis quando potest; non impletur autem communiter sine manducatione.

Alia verba ibidem v. 59. *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*, solum asserunt gratiam dandam manducanti, non autem negant illi, qui viâ extraordinariâ Sacramentum reciperet. Sicut de ligno vitæ dici poterat: *Qui comedit ex hac arbore, vivet*; & tamen procul dubio fructus ille haberet eundem effectum positus intra stomachum, etiam sine manducatione.

Lugo.

Hæc fusiùs Card. Lugo de Euch. disp. 1. sect. 7. n. 140. & sequentibus. Ceterum quia hæc doctrina nova est, aliud discrimen assignat idem Auctor ibidem, & alibi inter causam moralem & conditionem sine qua non; videlicet quod illa debeat esse moraliter actio Christi, qualis non est manducatio aut contactus sacræ hostiæ (de quo posset esse eadem difficultas & major, quia sine illo absolute Sacramentum non operatur) sed solum est conditio, quâ posita movetur Deus ab ipso Sacramento & ab operatione morali Christi ad dandam gratiam: sed de hoc alibi latius.

Assignatur discrimen aliud inter eorum moralitatem & conditionem sine qua non.

Datur ratio, cur usus non eque in hoc, ac alijs Sacramentis fit ad dandam gratiam institutus.

Queris à me, cur usus in hoc Sacramento non sit institutus ad dandam gratiam, sicut in alijs Sacramentis? Responso in promptu est; quia Eucharistia instituta est per modum cibi, alia non. Secundò: quia hoc Sacramentum est permanent, alia transeuntia, ut dixi.

17. Opponitur tertiò eadem partialis definitio.

Fundatur tertiò: quia videtur illa particula apponi ad includendam Eucharistiam, quasi hæc non haberet vim significandi & causandi gratiam sanctificantem ante usum; nec nisi mediante usu: sed sic sompno potius Sacramentum esse debet, quàm ipsa Eu-

charistia. Repugnat etiam Tridentino, quod sess. 13. c. 3. & aliquot can. sess. 7. omnibus Sacramentis effectum gratiæ in suscipiente tribuit ex opere operato: imò ipsa Eucharistia excluditur, si sola species sint Eucharistia Sacramentum.

Etiam ex Tridentino.

Et ex ed. quod & ipsa Eucharistia excluderetur.

Ut ab ultima parte hujus debilis fundamenti incipiam, respondeo nihil præter species consecratas reperiri in hoc Sacramento, per quod corpus Christi permanenter nobis significetur; quippe non per verba consecrationis, cum illa transeant; nec se per se ipsum, cum modo invisibili ibi existat; ergo per species, prout super illas forma verborum prolata est; & quandoquidem signatum non sit de essentia signi, liquet corpus Christi non ingredi essentiam Eucharistiæ, utpotè quæ debeat esse aliquid signum sensibile, vel pars illius.

Solitur obiectio.

Ad primam partem dico, non idè præcisè poni illam particulam; sed ut designatur Eucharistia per ordinem ad suum primarium & principale effectum, qui non est gratia inherens, sicut aliorum Sacramentorum; sed subsistens. Quæ etiam est ratio quare alia Sacramenta semper actu alicui significant & conferant gratiam, nisi ponatur obex; seu ùs Eucharistia; quàm nihilominus asserimus habere vim significandi ante summptionem; imò & efficaciam quantum est ex se, hoc est, vim efficiendi gratiam habitualem: at verò negamus propterea præcisè dici Sacramentum; sed potius, quia actu semper signi fiat præcisè effectum gratuitum, Corpus scilicet & Sanguinem Christi.

Et quamvis possit fieri, quod actu & proximè non significet alicui homini, eo quod non sentiat sive videatur; tamen semper est signum actuale, hoc est, tale, quod ad significandum institutum est; non autem merè habituale, quod videlicet posset institui ad significandum. Porro talis actualis significatio sufficit ad rationem Sacramenti & competit Sacramento Eucharistiæ, etsi nullam causet in aliquo subjecto gratiam sanctificantem; alia autem Sacramenta eo ipso, quo sunt talia signa, efficiunt necessariò gratiam in subjecto disposito; siquidem ante usum non sunt, uti est Eucharistia: atque ita per illam particulam indicatur (ut dixi) distinctio inter Sacramentum Eucharistiæ & alia Sacramenta.

Interim nullus negat, quin Eucharistia in suscipiente dignè illam causet gratiam justificantem (ut Trident. supra in locis citatis docet) quàmvis existimemus illam non esse primarium effectum omnium Sacramentorum, cujus contrarium Trident. nullibi vel verbo insinuat, multò minus definit.

Disputant hęc plerique, utrũ Sacramenta veteris Legis univocè conveniant cum nostris; adeoque sint propriè dicta Sacramenta? Quæstio parũ utilis & idcirco breviter dico.

CONCLUSIO III.

Sacramenta veteris Legis (exceptã forsan Circumcisione & alio remedio peccati originalis) solũ analogicè conveniunt cum nostris in ratione Sacramenti. Equidem quodam sensu propriè sunt Sacramenta.

18.

DE Circumcisione & alio remedio peccati originalis ex professo sectione sequenti. Modò quod attinet reliqua Sacramenta veteris Legis, probatur prima pars conclusionis; quia essentialis ratio Sacramenti est significatio & efficientia alicujus sanctitatis; atqui sanctitas, quam effecerunt Sacramenta vetera & quam nostra efficiunt, analogicè conveniunt in ratione sanctitatis: ergo &c.

Probatur
prima pars
conclusionis.

Minor patet; quæ enim potest esse univoca convenientia inter sanctitatem veram & spiritualem, quã Deo grati sumus & filij ejus efficiamur, & sanctitatem legalem seu ceremoniam, quæ non est nisi umbra veræ sanctitatis & consistit in munditia quadam corporali, aut remotione quarundam legalium irregularitatum?

Conceptus
univocus &
communis
à Lugone
abstractus.

Dices cum Lugone suprã n. 47. Quamvis sanctitas dicatur analogicè de sanctitate gratiæ habitualis & sanctitate legali; possumus tamen ab utrisque Sacramentis abstrahere conceptum univocum & communem; quem quidem non explicemus per nomen sanctitatis, sed per nomen consecrationis, aut dedicationis & conjunctionis peculiaris cum Deo; ita ut esse Sacramentum sit ceremonia sacra in suo usu consecrans, dedicans, conjungens subjectum peculiariter cum Deo.

Dissolvitur,
primò.
Dicastillo.

Sed contra primò: Gratis assumit (inquit Joannes de Dicastillo Tract. 1. de Sacramentis disp. 1. n. 26.) unam vocem esse analogam & alteram univocam; quod non probat, nec probare poterit. Nam sicut agnoscit solam analogiam in ratione sanctitatis, ita debuisset eandem agnoscere in ratione consecrationis, vel ostendere cur consecratio sit univoca, potius quàm sanctitas.

Respondeo secundò plura fuisse Sacramenta in veteri Legge, per quæ homo specialiter non consecratur Deo, sed solũ mundabatur ab aliquibus immunditijs legalibus. Quæ certè mundatio, imò & omnis consecratio illius legis solũ erat ens aliquod morale; cùm tamen sanctitas & consecratio, quæ est effectus proprius Sacramentorum novæ Legis, sit qualitas aliqua physica & permanens. Quæ autem univocatio inter ens physicum & morale?

Secundò.

Venio ad probationem Majoris, quæ plana est ex definitionibus Sacramenti suprã assignatis. Enimverò Sacramenta debent aliquo modo pertinere ad eos, quorum Sacramenta sunt; & proinde Sacramenta vetera non integrè absoluebantur (quidquid aliqui contradicant) per significationem gratiæ, quæ nobis filijs novæ Legis reposita erat, sed in eorum essentia involvebatur efficientia alicujus sanctitatis pertinentis ad carnalem Israël.

19.

In essentia
Sacramen-
torum vete-
ris Legis in-
volvebatur
efficientia
alicujus san-
ctitatis.

Dices: Efficientia alicujus sanctitatis non habet se nisi materialiter ad rationem Sacramenti; interim formale Sacramenti videtur consistere in ratione signi tantum; atqui Sacramentum in genere non significat determinatè gratiam sanctificantem præsentem vel futuram, sed solũ dicit rationem signi gratiæ in confuso, quæ utique participatur æqualiter ab antiquis Sacramentis juxta ac novis: ergo &c.

Quòd for-
male Sacra-
menti con-
sistat in sola
ratione si-
gni.

Respondeo negando Majorem. Etenim cur magis ratio signi, quàm ratio causæ erit essentialis, cùm utraque in omni Sacramento reperitur sine mutua subordinatione? Nam potest aliquid esse signum gratiæ, & non causa, ut patet in exemplis primã conclusione allegatis; & similiter potest aliquid esse causa gratiæ, & non signum, ut liquiddò constat ex actibus inter-
nis, contritione v. g. vel amore Dei super omnia, qui verè causant gratiam & tamen eam non significant, saltem hominibus, qui eos non cognoscunt.

Improbatur.

Adde; quòd si verum est, quod docet Regius ad quæst. 60. art. 4. dub. 2. n. 20. Sacramenta veteris Legis significasse justificationem tantum mediatè, quatenus scilicet significabant proximè mundationem legalem, hæc verò præfigurabat seu significabat gratiam justificantem, liquet profecto non propriè significasse sanctificationem veram, & sic non convenisse in communi ratione Sacramenti, quæ in objectione dicebatur (sed falsò) consistere in significatione gratiæ sanctificantis.

Si verum est
Sacramenta
veteris Le-
gis tantum
mediatè si-
gnificasse
justificatio-
nem; non
propriè si-
gnificavere
sanctifica-
tionem ve-
ram;
Regius.

Probatur consequentia assumpti; quia licet

licet